

**Âyet ve Hadislerde
İSRÂ ve MİRÂÇ OLAYI**

Bekir TATLI

Dr. BEKİR TATLI, 1973 yılında Üsküdar'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini memleketi olan Kastamonu'da tamamladı. 1991 yılında Kastamonu İmam Hatip Lisesi'nden mezun olduktan sonra, aynı yıl Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yüksek tahsiline başladı. Mezuniyetin ardından 1996 tarihinde Kocaeli/Gebze İmam Hatip Lisesi'ne meslek dersleri öğretmeni olarak atandı. 1999 yılında Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri/Hadis bölümüne Araştırma Görevlisi oldu. 2000'de yüksek lisansını "*Kütüb-i Sitte'de İsrâ ve Mi'râc Hadisleri*" adıyla Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yaptığı "*Hadis Tekniği Açısından Cibrîl Hadisi ve İslâm Düşüncesine Yansımaları*" adlı çalışmasıyla doktorasını 2005 tarihinde tamamladı. Aynı yıl vatanî görevini ifa etti. Halen Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki görevine devam etmekte olan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

Dr. Bekir TATLI
Âyet ve Hadislerde İsrâ ve Miraç Olayı

ISBN: 978- 975- 487- 151- 7
Kapak: Nazlı TAKMAZ
Matbaa: Çukurova Üniversitesi Basımevi
Adana 2008

İsteme adresi:
Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Balcalı / ADANA
Tel: (322) 338 72 15 / 168
btatli@cu.edu.tr

Âyet ve Hadislerde İSRÂ ve MİRÂÇ OLAYI

Bekir TATLI

ADANA 2008

Bu küçük çalışmayı;
Değerli ve çok cefakâr anne-babama; Allah ve Rasûlullah âşığı
fedakâr eşime ve sevgili çocuklarım Muhammet Alparslan ve
Ahmet Bilgehan'a ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	9
ÖNSÖZ	11
GİRİŞ.....	15
I- İSRÂ VE MİRÂÇ KELİMELERİNİN MANALARI.....	15
II- TARİH BOYUNCA MİRÂÇ TASAVVURLARI	17
A. Eski Kavimlerde Miraç.....	17
1. Çeşitli Kabile Dinleri.....	18
2. Hint Dinleri.....	19
3. Eski Mezopotamya.....	19
4. Eski Yunan Mitolojisi.....	20
5. İran Geleneği.....	20
6. Hermetizm.....	21
7. Maniheizm.....	21
8. Sâbilik.....	21
9. Yahudilik.....	22
10. Hıristiyanlık.....	22
B. Bazı Peygamberlerde Miraç.....	23
III- KAYNAKLAR.....	30
A. Kur'ân-ı Kerîm.....	30
B. Hadisler.....	30
C. İsrâ ve Miraç Konusunda Yazılmış Özel Kitaplar.....	31
1. Müstakil Eserler.....	31
2. Mi'râciyeler.....	32
BİRİNCİ BÖLÜM	35
İSRÂ OLAYI	35
I- İSRÂ OLAYININ ZAMANI.....	35
II- İSRÂ OLAYININ GERÇEKLEŞTİĞİ YERLER.....	41
A. Mescid-i Harâm.....	41
B. Mescid-i Aksâ.....	43
I. Mescid-i Aksâ İle İlgili Bazı Meseleler.....	44
a) Mevcudiyeti İle İlgili Münakaşalar.....	44
b) Mescid-i Aksâ'nın Neresi Olduğu.....	46
c) Mescid-i Aksâ'ya Götürüldükten Sonra Göklere Yükseltilmenin Sebep ve Hikmetleri.....	47
d) Mescid-i Aksâ'ya Girilip Girilmediği.....	48
e) Mescid-i Aksâ'da Peygamberlere Namaz Kıldırılması.....	49
f) Mescid-i Aksâ'da İkram.....	51
III- ŞAKK-I SADR (GÖĞSÜN YARILMASI) HÂDİSESİ.....	54
A. Şakk-ı Sadr İle İlgili Rivâyetlerin Tenkidi.....	54
IV- BU GECE KULLANILAN VASITALAR.....	59
A. Burâk	59
B. Miraç	60
C. Refref	62
V- KİTAP VE SÜNNET'TE İSRÂ OLAYI.....	64

A.	Âyetlerde İsrâ Olayı.....	64
B.	Hadislerde İsrâ Olayı.....	69
1.	Enes b. Mâlik'ten Gelen Rivâyetler.....	69
a)	Şerîk b. Abdillâh'ın Enes'ten Rivâyeti.....	69
b)	Sâbit el-Bünânî ve Süleymân et-Teymî'nin Enes'ten Rivâyeti.....	69
c)	Sâbit'in Enes'ten Rivâyeti.....	70
d)	Katâde'nin Enes'ten Rivâyeti.....	70
2.	İbn Abbas'tan Gelen Rivâyetler.....	70
a)	İkrime'nin İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	70
b)	İkrime'nin İbn Abbas'tan Başka Bir Rivâyeti.....	71
c)	Ebû'l-Âliye'nin İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	71
d)	Sâid b. Cübeyr'in İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	71
3.	Ebû Hureyre'den Gelen Rivâyetler.....	72
a)	İbnü'l-Müseyyeb'in Ebû Hureyre'den Rivâyeti.....	72
b)	Ebû's-Salt'ın Ebû Hureyre'den Rivâyeti.....	73
c)	Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'den Rivâyeti.....	73
4.	İbn Mes'ûd'dan Gelen Rivâyetler.....	73
a)	Abdurrahmân'nin İbn Mes'ûd'dan Rivâyeti.....	73
b)	Mû'sir b. Afâze'nin İbn Mes'ûd'dan Rivâyeti.....	74
5.	Büreyde Rivâyeti.....	75
6.	Câbir b. Abdillâh Rivâyeti.....	75
7.	Übey b. Kâ'b Rivâyeti.....	75
8.	Huzeyfe b. el-Yemân Rivâyeti.....	76
	İKİNCİ BÖLÜM.....	77
	MİRÂÇ OLAYI.....	77
I-	MİRÂÇ OLAYININ ZAMANI.....	77
II-	KİTAP VE SÜNNET'TE MİRÂÇ OLAYI.....	77
A.	Âyetlerde Mirâç Olayı.....	77
B.	Hadislerde Mirâç Olayı.....	96
1.	Enes b. Mâlik'ten Gelen Rivâyetler.....	96
a)	Sâbit el-Bünânî'nin Enes'ten Rivâyeti.....	96
b)	Şerîk b. Abdillâh'ın, Enes'ten Rivâyeti.....	98
c)	Zührî'nin Enes'ten Rivâyeti.....	100
d)	Yezîd b. Ebî Mâlik'in Enes'ten Rivâyeti.....	100
e)	Yezîd'in Enes'ten Başka Bir Rivâyeti.....	101
f)	Katâde'nin Enes'ten Rivâyeti.....	102
g)	Katâde'nin Enes'ten Başka Bir Rivâyeti.....	102
h)	Râşid b. Sa'd ve Abdurrahman b. Cübeyr'in Enes'ten Rivâyeti.....	103
2.	Enes'in, Mâlik b. Sa'saa'dan Aldığı Rivâyetler.....	103
a)	Birinci Rivâyet.....	103

b) İkinci Rivâyet.....	105
c) Üçüncü Rivâyet.....	108
d) Dördüncü Rivâyet.....	108
3. Enes'in Ebû Zer'den Aldığı Rivâyet.....	108
4. İbn Mes'ûd'dan Gelen Rivâyetler.....	110
a) Birinci Rivâyet.....	110
b) İkinci Rivâyet.....	111
c) Üçüncü Rivâyet.....	111
d) Dördüncü Rivâyet.....	111
5. Âişe Rivâyeti.....	112
6. Ebû Hureyre Rivâyeti.....	112
7. İbn Abbas'tan Gelen Rivâyetler.....	112
a) Atâ'nın İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	112
b) Ebû'l-Âliye'nin İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	113
c) Ebû Seleme'nin İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	113
d) İkrime'nin İbn Abbas'tan Rivâyeti.....	113
e) İkrime'nin İbn Abbas'tan Bir Başka Rivâyeti.....	113
8. İbn Abbas ve Ka'b'dan Gelen Rivâyet.....	114
9. Ebû Zer'den Gelen Rivâyetler.....	114
a) Abdullah b. Şakîk'in Ebû Zer'den Rivâyeti.....	114
b) Abdullah b. Şakîk'in Ebû Zer'den Bir Başka Rivâyeti.....	114
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	117
İSRÂ VE MİRÂÇ'LA İLGİLİ RİVÂYETLERİN TAHLİLİ.....	117
I- İSRÂ VE MİRÂÇ'IN MUCİZE OLUŞU.....	117
II- İSRÂ VE MİRÂÇ OLAYININ KEYFİYETİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER.....	120
A. İsrâ ve Mirâç'ın Rüyada veya Yakaza Halinde Gerçekleşmesi....	120
1. Kullanılan Deliller.....	124
2. İleri Sürülen Delillerin Tahlihi.....	125
B. Ruhen veya Bedenen Gerçekleşmesi.....	129
1. Kullanılan Deliller.....	129
2. İleri Sürülen Delillerin Tahlihi.....	130
C. İsrâ ve Mirâç'ın Sayısı.....	137
III- RİVÂYETLERİN GENEL DEĞERLENDİRMEŞİ.....	142
IV- ŞERİK İBN ABDİLLAH RİVÂYETİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER.....	146
V- İSRÂ VE MİRÂÇ'LA İLGİLİ BAZI MESELELER.....	154
A. İsrâ Suresinde Mirâç Olayına Değnilmemesi.....	154
B. Semanın Kat Kat Oluşu.....	155
C. Peygamberlerin Semâvâttaki Mahalleri.....	158
D. Peygamberlerin Ölüm Sonrasındaki Hayâtiyetlerinin Keyfiyeti..	160
E. Hz. Peygamber'in Bazı Müşahedeleri.....	162
1. Sidretü'l-müntehâ.....	163

a)	Sidretü'l-müntehâ Denilmesinin Sebebi.....	164
b)	Sidretü'l-müntehâ'nın Bulunduğu Yer.....	166
c)	Sidretü'l-müntehâ'yı Bürüyen Şeyler.....	167
d)	Sidretü'l-müntehâ'dan Çıkan Dört Nehir ve Kevser.....	167
2.	Beytül-ma'mûr.....	171
3.	Cennet- Cehennem.....	172
4.	Mâlik ve Deccâl.....	173
5.	Kalem Sesleri.....	173
F.	Rü'yet Meselesi.....	174
1.	Rasûlullah'ın Cibrîl'i Görmesi.....	174
a)	Hz. Âişe, İbn Mes'ûd ve Ebû Zer'den Gelen Rivâyetler....	175
2.	Rasûlullah'ın Rabbini Görmesi.....	177
a)	İbn Abbas'tan Gelen Rivâyetler.....	178
G.	Miraç'ta Hz. Peygamber'e Verilen Hediyeler.....	179
1.	Beş Vakit Namazın Emredilmesi.....	179
a)	Namazın Beş Vakte İnceye Kadar Geçirdiği Safhalar.....	179
b)	Namazın Beş Vakte İndirilmesinde Hz. Musa'nın Rolü.....	182
2.	Diğer Hediyeler.....	183
H.	Miraç'tan Dönüş ve Olayın Akisleri.....	184
1.	Müşriklerin İnkâr ve Hz. Peygamber'i Sorguya Çekmeleri...	184
2.	İnananların Teslimiyeti ve Hz. Ebû Bekir'in Tavır.....	186
VI-	HADİS ÂLİMLERİNİN İSRÂ VE MİRÂÇ OLAYINA GENEL	
OLARAK	BAKIŞLARI.....	188
A.	Buhârî (v. 256).....	188
B.	Müslim (v. 261).....	189
C.	Beyhakî (v. 458).....	190
D.	Kâdî İyâz (v. 544).....	190
E.	İbn Dîhîye (v. 663).....	191
F.	Nevevî (v. 676).....	191
G.	İbn Kesîr (v. 774).....	192
H.	Kirmânî (v. 786).....	192
İ.	İbn Hacer (v. 852).....	192
J.	Suyûtî (v. 911).....	192
K.	Kastallânî (v. 923).....	193
SONUÇ	.....	195
İSRÂ VE MİRÂÇ İLE İLGİLİ HADİSLERİN METİNLERİ...		199
BİBLİYOGRAFYA	.....	223

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
as.	: Aleyhi's-selâm / Aleyhimü's-selâm
a.mlf.	: Aynı müellif
b.	: İbn
bkz.	: Bakınız
cc.	: Celle Celâlühû
H.z.	: Hazreti
İ.A.	: İslâm Ansiklopedisi
Krş.	: Karşılaştır
MEB.	: Millî Eğitim Bakanlığı
M.S.	: Milâttan sonra
nşr.	: Neşreden
r.a.	: Radıyallahu anh / anhâ
s.	: Sayfa
s.a.	: Sallallâhu aleyhi ve sellem
trc.	: Tercüme eden
thk.	: Tahkik
thrc.	: Tahric
ts.	: Tarihsiz
v.	: Vefâtı
vb.	: Ve benzeri/benzerleri
vd.	: Ve devamı
vdğ.	: Ve diğeri
vs.	: Vesâire

ÖNSÖZ

Peygamberlere verilen mucizeler, daima içinde buldukları toplumun dikkatini çeken cinsten olagelmıştır. Bu anlamda mucize, muhataplarını benzerini yapmaktan aciz bırakan olağanüstü/harikulade olayların genel adıdır. Son Peygamber Hz. Muhammed'e verilen göz kamaştırıcı mucizelerden biri olan İsrâ ve Miraç mucizeleri de aynı şekilde gerçekleştiği toplumu son derece acziyet içinde bırakmış ve onları şaşkına çevirmiştir. İsrâ suresine de adını veren bu olay, sadece o toplumu değil, modern çağın insanını da hayretler içerisinde bırakan çeşitli unsurları bünyesinde toplamaktadır. 21. asrı idrak ettiğimiz şu yüzyılda bile insanlık İsrâ ve Miraç benzeri bir olayı gerçekleştirmekten hâlâ çok uzaktır.

Âyet ve Hadislerde İsrâ ve Miraç konusunu ele alan bu çalışmamız, bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde İsrâ ve Miraç tabirleriyle ne kastedildiği ve Miraç tasavvurunun başka din veya milletlerde olup olmadığı konusuna değindik. Ayrıca kısaca bu olayı bize haber veren kaynakları, ele almaya çalıştık.

Birinci bölümde İsrâ olayı hakkındaki rivâyetleri serdetmeye gayret ettik. Çalışmamızın bu kısmında İsrâ olayını tek başına ele aldık ve Miraç safhasına hiç girmedik. Gerçi, İslâm âlimlerinin büyük çoğunluğuna göre İsrâ ve Miraç olayı aynı gecede ve peşpeşe olmuştur; ancak biz bu iki olayın farklı gecelerde olduğunu düşünenleri de dikkate alarak ve her iki olayın içerdiği çeşitli hâdiseleri müstakil olarak incelemek istediğimiz için İsrâ ve Miraç olayını ayrı ayrı bölümlerde verdik. Bu bölümde, İsrâ ve Miraç ile ilgili müşterek hadislerin, sadece İsrâ safhasıyla ilgili olanlarını aldık. İçinde hem İsrâ hem de Miraç olayından bahseden uzun hadisleri ise Miraç olayını ele aldığımız ikinci bölümde kaydettik. Böylece tekrardan kaçınmayı hedefledik.

İkinci bölüm, İsrâ safhasının sonrasında Beytü'l-makdis'ten semaya yükselmeyi ifade eden Miraç konusunun incelendiği bölümdür. Burada da konuyla ilgili hadisleri sıralamaya çalıştık. Gerek birinci gerekse ikinci bölümde, hadisleri sıralarken, aynı olayı anlatsa da farklı bilgiler veren rivâyetleri vermeye özen gösterdik. Bununla birlikte tekrardan uzak durmak için her yönüyle aynı olan birden fazla rivâyet varsa onların sadece kaynağını vermekle yetindik.

Üçüncü bölümde ise İsrâ ve Miraç ile ilgili bazı meseleler ile olayın mucizevî yönü ve bunların nasıl gerçekleştiği (ruhen/bedenen, uykuda/uyanırken vs.) üzerinde durduk.

Çalışmamız boyunca öncelikle dikkat etmeye çalıştığımız şey, bu konuda rivâyet edilmiş hadisleri doğru bir şekilde tespit etmek olmuştur. Bunu yaparken öncelikle ana kaynaklarımızdan altı hadis kitabını (Kütüb-i Sitte) incelemeye ve hadislerin farklı rivâyetlerini anlamaya gayret ettik. Ayrıca, bu hadis kitapları üzerine yazılan şerhler de başlıca kaynaklarımız oldu. Bu arada İsrâ ve Mirâç olayı ile ilgili gördüğümüz hadislerin metinlerini çalışmamızın sonunda vermeyi faydalı gördük. Bu arada son kısımda yer alan hadis metinlerine ait numaralar, ilgili hadislerin incelendiği bölümlerde, hadisin Türkçe anlamı verildikten sonra kaydedilmiştir. (Mesela, [HN:1], [HN:37] gibi...) Böylelikle hadislerin meallerini ve metinlerini kolayca karşılaştırma imkânı sunulmuştur. Hadislerin Kütüb-i Sitte'deki kaynaklarını gösterirken, hadisin bulunduğu bâbın içerisinde çok fazla hadis bulunması durumunda, kolay ulaşılabilmesi amacıyla zaman zaman hadis numarasının kaydedilmesi yoluna da gidilmiştir. (Nesâî, Salât 1, no: 448, 449, 450, 451... gibi) Bunun dışında hadis numarası kaydedilmemiş, -Müslim'in kitabı hariç- genellikle kitap ve bâb numarasının verilmesi yeterli görülmüştür.

İsrâ ve Mirâç konusunda müstakil olarak yazılmış veya içinde bu konuya yer veren kitaplar da ikinci dereceden kaynaklarımızdır. Böylece çeşitli müelliflerin konuyu ele alış tarzlarından ve bakış açılarından yararlanmaya çalıştık.

İsrâ olayı Kur'an'da açıkça ifade edilmiştir; bu yüzden üzerinde fazla bir ihtilâf yoktur. Mirâç hâdisesi ise Kur'an'da açık ve net bir şekilde yer almamıştır. Bir kısım ulemâya göre bazı âyetlerde bu hâdiseye hakkında işaretler mevcuttur.

Mirâç olayının açık bir şekilde âyetlerde yer almamış olması; buna karşılık hadislerde geniş ve oldukça ayrıntılı malûmat bulunmasına rağmen, bunlardan bir kısmının zayıf veya uydurma olması konuyu doğru bir şekilde anlamamızı zorlaştırmaktadır. Çünkü bu konuda rivâyet edilen hadislerin tamamının sahih olduğunu söylememiz güçtür. Mesela, İbn Abbas'a nispet edilen el-İsrâ ve'l-mirâc adlı kitabın uydurma birçok rivâyeti içerdiği dikkatlerden kaçmamaktadır. Gerçekte İbn Abbas'ın (r.a.) böyle bir kitabının da olmadığı anlaşılmaktadır. Saîd Ramazan el-Bûtî'nin ifadesiyle "İbn Abbas ondan berîdir; onun böyle bir kitabı mevcut olmadığı gibi, onun döneminde Hz. Peygamber'in Mirâc ile ilgili herhangi bir kitap da telif edilmiş değildir."¹ Necmuddîn el-Ğaytî'nin aynı isimdeki kitabı da uydurma bir çok rivâyeti içine almakla meşhur olmuştur.²

İşte, hakkında doğru ve yanlış oldukça fazla malûmatın bulunduğu böyle bir konuyu sahih rivâyetleri tespit ederek incelemek gerçekten de zordur. Bütün bu zorluklara rağmen biz, hâdiseyi gücümüz yettiğince doğru bir şekilde anlamak için çaba sarfettik. Gerçekte doğrusunu Allah bilir.

¹ Seyyid Ali, el-İsrâ ve'l-mirâc, s. 30.

² Ğaytî, el-İsrâ ve'l-mirâc, s. 35-51.

Gerek konu seçiminde, gerekse çalışmamız boyunca hiçbir zaman değerli ve yapıcı tenkitlerini bizden esirgemeyen değerli hocalarımız sayın Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR, Prof.Dr. İ. Lütü ÇAKAN, Prof.Dr. Ali AKYÜZ, Prof.Dr. Nebi BOZKURT ve Prof.Dr. Raşit KÜÇÜK beylere çok teşekkür ederim. Ayrıca ilgili kısımların okunması, tashihi, kaynak temini ve sayfa tasarımı aşamalarında yardımcı olan ve önemli katkılarda bulunan mesai arkadaşlarımız ve dostlarımız Doç.Dr. Kadir ALBAYRAK, Yrd.Doç.Dr. Münir YILDIRIM ve Dr. Burhan BALTACI'ya teşekkürü bir borç bilirim. Bu arada kitabın basım aşamasında çok kıymetli zamanını bizlere ayıran, basımevi çalışanlarından Nazlı TAKMAZ hanımefendiye ve diğer bütün emeği geçenlere de minnettarlıklarımı sunuyor, teşekkür ediyorum.

Bekir TATLI
Adana-2008